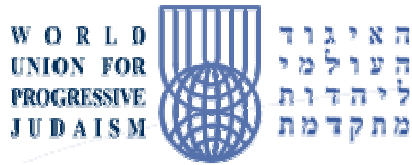

5778

Torah from Around the World

De Rabbi van Tzartkow liet eens lange tijd na in zijn dienst over de Tora te spreken. Toen men hem naar de reden hiervan vroeg, antwoordde hij: „Er zijn zeventig manieren waarop men de Tora kan aanhalen. Eén ervan is de stilte.”

Uit: Chasidot, Uit de wereld van de Joodse mystiek.

Samensteller Louis I. Newman, vertaler Chanah Milner,

Uitgeverij Servire.

Sjabbat 21 juli 2018 / 9 Av 5778, Devariem, Devariem/Deuteronomium 1:1 - 2:22

Tanach blz. 349 - 357

Haftara: Jesjaja 1:1 - 27

Tanach blz. 801 - 803

Commentaar: Rabbijn Jonathan Kligler

vertaler: Jochanan Belinfante

[Het Engelse origineel](#)

De eigen stem vinden

„Aan de overkant van de Jordaan, in Moav, begon Mosjé het volk te onderrichten, duidelijk en uitvoerig.”

(Devariem, Deuteronomium 1:5)

De naam van het vijfde en laatste boek van de Vijf Boeken van Mosjé is Deuteronomium. Deuteronomium is een Griekse term die ‘herhaling van de wet’ betekent. Deze naam is passend, want het gehele boek – behalve het laatste deel waarin het overlijden van Mosjee wordt beschreven – is een herhaling van de boeken van de Tora die eraan vooraf gingen. Het boek heeft de vorm van een heel lange, laatste toespraak door Mosjé, waarin hij de tocht die de Kinderen Israëls onder zijn leiding hebben gemaakt, recapituleert en de mitswot, de wetten volgens de welke het joodse volk zal leven, nog eens herhaalt en uitwerkt.

De Hebreeuwse naam van het boek, Devariem, is ook een juiste naam en zelfs een meer inspirerende term. Devariem betekent ‘woorden’. Het boek Devariem zit vol met de woorden van Mosjé. Dit is dezelfde Mosjé die, toen hij enkele tientallen jaren eerder door JHVH, Gods Naam in het Hebreeuws, werd toegesproken bij een brandende doornstruik, alleen kon antwoorden: „*Bi, Adonai, lo isj devarim anochi*”, „Ik bid u, o Adonai, geen man van woorden ben ik, noch sinds gisteren, noch sinds eergisteren, zelfs niet sinds U het woord richtte tot Uw dienaar, nee, zwaar van mond en zwaar van tong ben ik.” (Sjemot/Exodus, 4:10)

Ik ben niet de eerste die het opvalt dat Mosjé, die aanvankelijk benadrukt dat hij niet een man van het woord is, aan het einde van zijn leven in staat is om in drieëndertig hoofdstukken een samenvatting en uitleg van de missie van zijn leven te geven. Wat een transformatie! Hoe heeft Mosjé ‘zijn stem gevonden’?

De *Sefat Emet* (rabbijn Jehoeda Leib Alter uit Ger, 1847-1905) wijst ons op de dubbele betekenis van het woord *be’er* in het vers dat ik hierboven citeerde: „*ho’il Mosjé be’er et haTora hazot*”. De eenvoudige betekenis van dit vers is: „Mosjé nam het op zich om deze Tora uit te leggen.” Het werkwoord *be’er* betekent uitleggen, uiteenzetten, nader toelichten. Maar het zelfstandig naamwoord *be’er* betekent ‘bron’. Dus een creatieve, alternatieve betekenis danst op de achtergrond: „Mosjé nam het op zich om deze Tora als bron te laten opborrelen.”

Luister: „Aan de overkant van de Jordaan, in het land van Moav, borrelde deze Tora als bron in Mosjé op.”

Waar huist de inspiratie? Op een verre bergtop, of diep in elk van ons? Misschien wist Mosjé eerder in zijn leven nog niet hoe hij woorden kon laten opwellen in zijn ziel. De *Sefat Emet* vervolgt de analogie en vergelijkt degenen die abusievelijk van zichzelf denken dat zij een reservoir zijn (*bor* in het Hebreeuws) met degenen die zichzelf, correct, beschouwen als een bron (*be’er* in het Hebreeuws). Een reservoir is een gesloten systeem; als de inhoud geleegd is, valt het droog. Een bron is een open systeem; hij krijgt zijn water van een hernieuwbare, onzichtbare, eeuwig stromende waterbron en brengt het naar de oppervlakte. Een goede bron loopt over en is nooit droog. Vandaar dat als een persoon over zichzelf denkt als een reservoir, hij abusievelijk denkt dat de inspiratie door hemzelf is voortgebracht. De bronnen van creativiteit zullen deze persoon niet opnieuw vullen. Maar iemand die zichzelf ziet als een bron zal begrijpen dat zijzelf niet de bron is, maar eerder een door haar heen stromend kanaal voor de inspiratie.

Als men nog meer spelenderwijs met het Hebreeuws omgaat, kan men zeggen dat het verschil tussen een *bor* en een *be'er*, de weer levend makende functie van de alef א is, de stem van God, de klankloze letter waaruit de rest van het alfabet en dus de menselijke communicatie ontstaat. Zonder onze verbintenis met de diepe, vloeiende stilte van de alef zal onze inspiratie droogvallen.

Voorafgaand aan de ontmoeting bij de brandende braamstruik met JHWH, het Leven Dat Zich Ontvouwt, werkte Mosjé vanuit de illusie die velen van ons vaak belemmert bij onze zoektocht naar een zinvol leven: hij dacht een gesloten systeem te zijn, beperkt tot zijn eigen hulpbronnen en vindingrijkheid. Bij de brandende braamstruik werd Mosjé's illusie - dat hij alleen was - verbrijzeld, en werd hij een boodschapper, een kanaal, een vat voor een grotere roeping. Hij zou, paradoxaal genoeg, zijn stem vinden door de inspiratie de mogelijkheid te geven door hem heen te stromen. Wij begrijpen dit uit het antwoord van JHWH aan Mosjé bij de brandende braamstruik. Wanneer Mosjé stamelt: „Ik ben geen man van het woord!” antwoordt JHWH: „Wie heeft de mens een mond gemaakt of wie maakt stom of doof of scherpziend of blind? Niet Ik, de Eeuwige? Welnu ga, en Ik zal met uw mond zijn en u onderrichten wat u zult spreken.” (Sjemot 4:11-12).

Misschien heeft Mosjé in de loop van de veertig jaren die daarna kwamen, geleerd hoe hij God, als het ware, dóór hem heen kon laten spreken. Is dit wat het betekent om een profeet te zijn? Misschien. Ik denk dat het ook is wat het betekent om een kunstenaar te zijn. En een minnaar. Wanneer wij leren hoe wij diep in onszelf – aan onze ego's voorbij- kunnen gaan naar de bronnen van inspiratie die stromen in alle wezens; en als wij zo met onze bron omgaan dat wij anderen water kunnen geven uit ons speciale kanaal voor het Goddelijke, dan zijn wij bevrijd van de illusie dat we van elkaar gescheiden zijn en kunnen wij tegelijkertijd onze unieke rol in het universum vervullen.

Tegen de tijd dat Mosjé spreekt in het boek Devariem, het Boek van Woorden, heeft hij de subtiele vaardigheid om woorden uit zichzelf naar boven te laten komen, onder de knie gekregen. Hij wordt de bron. De lessen vloeien van zijn lippen en hij hoeft niet langer naar woorden te zoeken. Het is zelfs zo dat Mosjé, zodra zijn toespraak de climax bereikt aan het einde van Devariem, zijn uiterste best doet om de Kinderen Israëls er sterk van te doordringen dat ook zij bronnen zijn en geen reservoirs, en dat ook zij in staat zullen zijn de verbinding met het Goddelijke voort te zetten als Mosjé er niet meer zal zijn: „Want dit gebod dat Ik u heden gebied, is niet te wonderlijk voor u, en niet buiten uw bereik. Het is niet in de hemel, dus u hoeft niet te zeggen: 'wie stijgt voor ons op naar de hemel om het daar te halen en het ons bekend te maken, opdat wij er naar kunnen handelen?' Ook is het niet aan de overkant van de zee, dus u hoeft niet te zeggen: 'wie steekt de zee over naar de overkant om het voor ons te halen en het ons bekend te

maken, opdat wij ernaar kunnen handelen?’ Zie, het is heel dichtbij, in uw mond en in uw hart, u kunt het doen. (Devariem 30:11-14)

Na een leven van strijd en dienstbaarheid, begon Mosjé op de inspiratie te vertrouwen en liet haar door zich heen stromen. Zo vond hij zijn stem, en zijn woorden weerklinken tot op de dag van vandaag in de wereld. Ook liet hij ons iets na, zoals alle grote leraren doen: Denk niet dat creativiteit en morele inspiratie een soort beperkte hulpbron is, die verborgen zit in een ontoegankelijke bron ergens buiten. Nee, die bron vloeit rondom je en binnenin je, erop wachtend om te worden afgetapt, klaar om op te borrelen in jouw zijn en vandaaruit naar de wereld uit te stromen.